

Отже, можемо зробити підсумок, що соціально-емоційна підтримка учнів на уроках англійської мови забезпечує психологічне благополуччя, підтримує залученість учнів, підвищує продуктивність, створює комфортне навчальне середовище, у якому учні почуваються спокійно, спілкуються англійською мовою без стресу та страху, відповідно мають вищий рівень сформованості комунікативної компетентності, що підвищує академічні результати та мотивацію до вивчення англійської мови.

Список використаної літератури

1. Daria Artsymicieva, Autumn S. Witt, Todd Emile Gable Jr, Iryna Oliynyk, Oleksandr Shalenko, Halyna Terentieva, Maryana Trifan Insight into Remote Learning. Kyiv: Lviv Media, 2024. 119 с.
2. Stephanie Sanders. 65 favourite brain breaks for kids. We are teachers: web-site. URL: <https://www.weareteachers.com/brain-breaks-for-kids/>
3. Альона Хворова. Спокій в класі = ефективне навчання. Створення позитивного середовища на уроках англійської мови. National Geographic Learning: вебсайт. URL: <https://linguist.ngl.com.ua/blog/novini/spokij-v-klasi-efektyvne-navchannya-stvorennya-pozytyvnogo-sередovyssha-na-urotsi-anglijskoyi/>
4. Галина Савицька, Тамара Бородай. Викладання іноземних мов: акцент на соціально-емоційне навчання. *Педагогічний Вісник*. № 3. С. 25–27. Знайшов: вебсайт. URL: https://znayshov.com/News/Details/pedahohichnyi_visnyk_3_2024EFBBBBF
5. Марія Марковська. Як упроваджувати соціально-емоційне навчання в школах. Аналітичний огляд. НУШ Нова Українська Школа: вебсайт. URL: <https://nus.org.ua/2021/08/31/yak-uprovadzhuvaty-sotsialno-emotsijne-navchannya-v-shkolah-analitychnyj-oglyad/>

Засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках німецької мови

Сотникова Світлана,
кандидат філологічних наук, доцент,
педагогічна керівниця Мовного Центру
«Будинок Нюрнберга»
svitlana_sotnykova@ukr.net

Сучасна школа орієнтується на формування компетентної особистості, здатної до міжкультурної комунікації, творчого мислення й самостійного здобуття знань. В умовах глобалізації та європейської інтеграції України особливого значення набуває вивчення іноземних мов, зокрема німецької. Водночас перед учителем постає завдання не лише передати учням певну суму знань, а й забезпечити їхню активну пізнавальну діяльність, мотивацію, інтерес до предмета. Саме тому питання засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках німецької мови є надзвичайно актуальним.

Сучасне викладання німецької мови як іноземної характеризується багатьма важливими принципами, до яких серед інших належать сприяння автономії, діяльнісний підхід, орієнтація на взаємодію, компетентнісний підхід, активізація

учнів, орієнтація на учня та багатомовність. Комунікативне та діяльнісне навчання іноземної мови орієнтується насамперед на учня як індивіда, на його інтереси й схильності. Основне завдання вчителя полягає в тому, щоб створювати навчальні сценарії, у яких учні є активними, організовують власний процес навчання та застосовують навчальні стратегії, аби дійти до індивідуальних рішень.

Під поняттям «**активізація навчально-пізнавальної діяльності**» розуміють активне оволодіння мовою, яке суттєво відрізняється від директивної передачі мовних знань [5, с. 6]. Воно полягає в тому, що учні активно працюють з навчальним матеріалом і беруть участь у навчальному процесі, зокрема досліджуючи мовні явища, самостійно відкриваючи структури та закономірності, а також часто виконуючи організаційні й регулятивні завдання. Однією з ознак цього принципу є також моторна активність учнів, де залучаються різні органи чуття.

Для впровадження активізації учнів є важливою і різноманітність соціальних форм роботи (індивідуальна, парна та групова), і методів навчання. Широкий методичний інструментарій учителя – це передумова для різноманітного, цікавого й активного уроку.

Найважливішим наслідком реалізації цього принципу є зміна ролі вчителя: акцент переноситься на підтримку, консультування та супровід автономного навчання. Учитель виконує роль порадирика, помічника, який разом з учнями обирає методи та прийоми, тоді як директивна передача знань характеризується позицією вчителя, який просто є носієм знань.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності розглядається в педагогіці як створення таких умов, за яких учні виявляють високу навчальну активність, зацікавленість, внутрішню мотивацію. Основними факторами тут є:

- **мотивація** – поєднання внутрішніх (інтерес до культури, бажання спілкуватися) та зовнішніх стимулів (оцінювання, схвалення вчителя, проекти, конкурси);
- **комунікативний підхід** – навчання через спілкування, створення автентичних, реальних мовних ситуацій;
- **інтерактивність** – навчання у співпраці, де учні виступають активними учасниками;
- **особистісно зорієнтований підхід** – урахування індивідуальних особливостей, стилів навчання, інтересів.

Ефективне оволодіння мовою можливе лише за умови активного включення учнів у навчальну діяльність через комунікативно орієнтовані вправи, ігрові ситуації, проблемні завдання [1; 2; 4].

Актуальною є необхідність формування позитивного психологічного клімату на уроці, який знижує мовний бар'єр, сприяє вільному спілкуванню та творчому самовираженню. Процес навчання має бути орієнтований на учнів, заохочувати їх до самостійної діяльності, розвивати комунікативні компетенції та критичне мислення.

Розглянемо **практичні приклади** форм і прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності школярів.

1. Мовна зарядка (sprachliche Aufwärmung). Це короткі динамічні вправи для швидкого налаштування на урок. Вони заохочують учнів думати й говорити німецькою з першої хвилини заняття.

Приклади:

- Асоціації: учитель називає слово (з. б. «Haus»), учні називають слова, які з ним асоціюються.
- Мовна естафета з м'ячем: учитель кидає учневі м'яч, називаючи слово за темою уроку, учень відповідає словом або реченням і кидає м'яч наступному.

2. Навчальні ігри – один із найкращих способів активізувати увагу, мотивувати і запам'ятати лексичний матеріал.

Приклади:

- *Ланцюжок слів*: кожен учень називає слово, що асоціюється з попереднім, наприклад: «Apfel – Obst – Erdbeere...».
- *Memory-Spiel* (гра в пари): картки зі словами та відповідними зображеннями.
- *Настільні ігри з ігровим полем і кубиками для гри* (ефективність таких вправ значно зростає, якщо учні самі в групах готують завдання для гри іншим групам).
- *Рольові ігри* (ресторан: учні по черзі виконують роль клієнтів і офіціантів; магазин: діалоги, де потрібно замовити, запитати ціну, описати товар).
- *Театралізація* казок, оповідань, історій тощо.

3. Використання ІКТ та цифрових ресурсів, що сприяє розвитку інформаційно-цифрової компетентності.

Приклади:

- *онлайн-кросворди, вікторини* (LearningApps, Learning Snacks, Kahoot),
- *робота з автентичними відео та піснями*,
- *використання платформи IZZI*,
- *робота з ресурсом Quizlet* для тренування лексики тощо.

4. Проєктна діяльність

Проєкти мотивують учнів працювати над цікавою темою, об'єднуватись у групи, досліджувати матеріал, презентувати результати [3].

Приклади:

- *створення мультимедійної презентації на вивчені теми*,
- *святкування Різдва, Великодня чи інших свят*,
- *виставки* (малюнків, фото з коментарями до них німецькою мовою),
- *конкурси* (колажів, фото, малюнків, стіннівок, пісенні конкурси німецькою мовою),
- *покази мод* (з коментарями німецькою мовою),
- *екологічні проєкти*: розробка порад щодо збереження природи, установа у школі контейнерів для сортування сміття тощо.

5. Завдання з розвитку навичок читання:

- «*Reziprokes Lesen*» – текст ділиться на частини, учні обмінюються інформацією.
- «*Such das Wort!*» – пошук конкретної лексики в тексті.
- «*Textpuzzle*» – текст заздалегідь розрізається на абзаци або ключові речення. Учні повинні скласти його у правильному

порядку. Додаткове завдання – придумати заголовки до кожного абзацу.

- Учні в групах складають власні запитання до прочитаного, ставлять ці запитання іншим групам.

- Учні уявляють себе журналістами й складають декілька запитань до головного героя тексту, а потім у парах інсценізують інтерв'ю (один – журналіст, інший – герой).

6. Письмові завдання для розвитку навичок письма через творчі завдання.

Приклади:

- написання електронного листа другу / подрузі з німецькомовної країни,
- СМС-повідомлення, чат, блог,
- створення мінікоміксів із діалогами,
- написання віршів і казок німецькою мовою,
- «Alternative Fortsetzung» – після читання тексту учні вигадують інший фінал історії та коротко записують / інсценізують його. Це дозволяє не лише перевірити розуміння змісту, а й розвивати творче письмо.

7. Гейміфікація

Упровадження елементів ігор (нагороди, титули, бали, призи) створює атмосферу змагання, підвищує мотивацію.

Приклади:

- *Урок перетворюється на змагання між групами*, які виконують різні завдання та отримують бали / призи за правильні відповіді. Наприкінці уроку визначається група-переможець.
- *Урок проводиться у вигляді віртуальної подорожі* (у світі екології / культури / гастрономії тощо або ж реальними країнами та місцевостями: Україною, німецькомовною країною, певним регіоном).
- *Робота на навчальних станціях*: на столах облаштовуються «навчальні станції», де знаходяться матеріали із завданнями. Учні в парах рухаються між «станціями», виконуючи завдання та відзначаючи їх виконання в «маршрутному листі».
- *Вікторини, квести* в урочний чи позаурочний час (пошук заздалегідь захованих великодніх яєць або інших предметів за описом їх місцезнаходження).
- *Гра-квест «Escape Games»* (інтерактивні навчальні квести з елементами гри, у яких учні виконують мовні завдання, щоб розкрити загадку чи «втекти» із ситуації) [6]. Ось кілька прикладів:

- «Das verschwundene Wörterbuch» (*Зниклий словник*): Учні отримують серію завдань (ребуси, анаграми, кросворди), щоб відшукати код від «замкненої скриньки», у якій нібито заховано словник німецької мови.
- «Der geheimnisvolle Brief» (*Таємничий лист*): Учні знаходять уривки листа німецькою мовою, розкидані по «станціях». Щоб скласти лист повністю, треба правильно

виконати лексичні вправи (тема: «Freizeit», «Familie») та граматичні вправи (часи, відмінки).

- «Das Schlossgespenst» (*Привид у замку*): Клас перетворюється на «замок». Щоб «утекти від привида», треба пройти серію завдань: скласти речення з поданих слів, розгадати граматичні пазли, правильно назвати предмети на малюнках тощо.
- «Mission Umwelt retten» (*Місія: врятувати довкілля*): Учні мають виконати завдання з теми «Umweltschutz»: знайти правильні відповіді у вікторині, скласти плакат із порадами німецькою, розгадати шифр зі словами на тему екології, щоб «відкрити сейф» і врятувати планету.

Висновки

Активізація навчально-пізнавальної діяльності – необхідна умова ефективного вивчення німецької мови. Упровадження різноманітних живих форм роботи та творчих вправ створює сприятливе освітнє середовище, стимулює мотивацію, готує учнів до реального спілкування. Значну роль відіграє підтримання позитивної мотивації, створення атмосфери довіри. Використання похвали підвищує впевненість. Учителю як фасилітатору має допомагати учням розвивати автономність і креативність. Інтерактивність, ігрові методи та проєкти утворюють фундамент для формування компетентностей XXI століття.

Список використаної літератури

1. Гез Н. І., Ляховицький М. В., Миролубов А. А. Методика викладання іноземних мов у середній школі. Київ: Вища школа, 2004.
2. Капітан Т. А. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках німецької мови засобами гри. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/42>
3. Проєкти на уроках німецької мови: цікаво, пізнавально, ефективно. URL: <https://ranok-portal.com.ua/publikatsii/proyekty-na-urokah-nimeczkoyi-movy-czikavo-piznavalno-efektyvno/>
4. Hitzler S., Zürn B., Trautwein F. (Hrsg.) . Planspiele – Qualität und Innovation : Neue Ansätze aus Theorie und Praxis / Sebastian Hitzler; Birgit Zürn, Friedrich Trautwein (Hrsg.) . – Norderstedt : Books on Demand GmbH, 2011.
5. Hölscher P., Piepho H.-E., Roche J. Handlungsorientierter Unterricht mit Lernszenarien. Kernfragen zum Spracherwerb. / Petra Hölscher; Hans-Eberhard Piepho; Jörg Roche. – Oberursel : Finken, 2006.
6. Pilaski A., Wirth K. 11 Escape Games für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Stuttgart : Klett, 2024.